

MALI PRIRUČNIK ZA SRPSKI JEZIK

razlike u odnosu na hrvatski standardni jezik

Viktorija Škoručak i Valentina Bedi

IMPRESSUM

Mali priručnik za srpski jezik – razlike u odnosu na hrvatski standardni jezik

Viktorija Škoručak i Valentina Bedi

UREDNICIA: **Viktorija Škoručak**

STRUČNE SURADNICE: **Sanja Janković, Tamara Krstić**

LEKTORICE ZA HRVATSKI JEZIK: **Valentina Bedi, Sanja Janković**

LEKTORICA ZA SRPSKI JEZIK: **Tamara Krstić**

PRIJELOM I GRAFIČKO OBLIKOVANJE: **Lucija Gamulin**

DIZAJN KORICA: **Lucija Gamulin**

TISAK: **Uvez d. o. o.**

NAKLADA: **1200 primjeraka**

NAKLADNIK: **Klub studenata južne slavistike A-302** (za nakladnika: **Petra Kvasnička**)

KONTAKT: **klub.a302@gmail.com**

Objavlivanje priručnika omogućili:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske
Sveučilište u Zagrebu

Zagreb, 2015.

ISBN 978-953-58388-5-2

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000919173.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
KRATICE I ZNAKOVI	9
PRAVOPIS	11
SRPSKI JEZIK IZMEĐU ĆIRILICE I LATINICE	13
(NE)PISANJE TOČKE	15
(NE)PISANJE BJELINE	18
(NE)ISPADANJE SUGLASNIKA	20
PISANJE STRANIH IMENA I RIJEČI	21
GRAMATIKA	25
SKLONIDBA POSVOJNIH ZAMJENICA I PRIDJEVA	27
POVRATNA ZAMJENICA <i>SEBE, SE</i>	30
SKLONIDBA BROJEVA	31
INFINITIV ILI <i>DA S PREZENTOM</i>	35
GLAGOL <i>TREBATI</i>	37
ENKLITIKE	39
PRIJEDLOG <i>S/SA</i>	42
VEZNIK <i>POŠTO</i>	43
ČESTA ISPREPLITANJA U HRVATSKOME I SRPSKOME JEZIKU	45
KONZULTIRANA LITERATURA I IZVORI ZA PRIMJERE	50

PREDGOVOR

Klub studenata južne slavistike A-302 u svojoj je raznolikoj studentskoj djelatnosti već godinama usmjeren k razvoju i povezivanju studenata južnoslavistike iz susjednih, ali i drugih država. Ovaj je priručnik još jedan doprinos takvom obliku suradnje. Razmjena znanja između studenata srbistike i kroatistike te iskustvo u praksi prevođenja doveli su do stvaranja *Maloga priručnika za srpski jezik*.

Ovaj je priručnik prvenstveno zamišljen kao mala pomoć studentima srbistike, ali je namijenjen i svima ostalima koji se bave aktivnostima i temama s područja srbistike i kroatistike odnosno južnoslavistike općenito. Iako je studij srbistike na Odsjeku za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskoga fakulteta u Zagrebu bogat jezičnim kolegijima, zasada ipak nedostaje samostalan jezični kolegij koji se bavi razlikama između hrvatskoga i srpskoga jezika. Ovi su jezici u svojoj standardnoj formi vrlo slični, međutim, razlike ipak postoje. Poznavanje takvih razlika vrlo je bitno pri prevođenju srpskih tekstova na hrvatski jezik i obrnuto. Budući da su studenti srbistike u Hrvatskoj, između ostaloga, potencijalni prevoditelji ovakvoga tipa, temelj su ovoga priručnika praktični savjeti i primjeri kojima će moći upotpuniti svoje znanje.

Bez financijske pomoći Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske i Sveučilišta u Zagrebu tiskanje ovoga priručnika ne bi bilo moguće te se na toj pomoći iskreno zahvaljujemo.

Hvala svima koji su izravno i neizravno doprinijeli oblikovanju i realizaciji ovoga priručnika; nadamo se da će naći put do pravih ruku.

Viktorija Škoručak

KRATICE I ZNAKOVI

A – akuzativ

D – dativ

G – genitiv

I – instrumental

jd. – jednina

L – lokativ

l. – lice

m. r. – muški rod

mn. – množina

N – nominativ

nž. – neživo

rij. – rijetko

s. r. – srednji rod

V – vokativ

ž. – živo

ž. r. – ženski rod

***** – nepotvrđeno, pogrešno

PRAVOPIS

SRPSKI JEZIK IZMEĐU ĆIRILICE I LATINICE

Prema 10. članku Ustava Republike Srbije u Srbiji su u službenoj upotrebi srpski jezik i ćirilično pismo, a zakonom se, na temelju Ustava, uređuje službena upotreba drugih jezika i pisama.¹ Iako prema Ustavu ćirilično pismo u Srbiji ima prednost, latinično je pismo također rasprostranjeno u javnoj upotrebi. *Pravopis srpskoga jezika* (2011: 15) ističe da koegzistencija ovih dvaju pisama ne može biti štetna za srpsku kulturu sve dok ćirilica nije egzistencijalno ugrožena.

U usporedbi s latinicom, koja ima tri dvoslova (*dž, lj, nj*), u ćiriličnome pismu postoje samo jednoslovi. Međutim, kao i hrvatska latinica, i ćirilica ima 30 slova. Njihov je raspored, koji se naziva *azbuka*, drugačiji od abecednoga rasporeda.

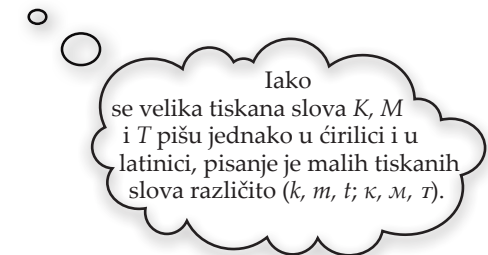
А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

A B V G D Đ E Ž Z I J K L L J M N N J O P R S T Ć U F H C Č DŽ Š

а б в г д ђ е ж з и ј к л љ м н њ о п р с т ћ у ф х ц ч џ ш

a b v g d đ e ž z i j k l l j m n n j o p r s t ć u f h c č dž š

Neka se slova bilježe jednako u ćiriličnome i latiničnome zapisu, no, dok su neka identična u obama pismima (*A, E, J, K, M, O, T*), druga su ista samo u pismu, ali ne i izgovorom – latinično je *B* ćirilično *V*, latinično je *C* ćirilično *S*, latinično *H* ćirilično *N*, a latinično *P* ćirilično *R*.

¹ Ustav Republike Srbije, <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/139-100028/ustav-republike-srbije> (pristupljeno 29. kolovoza 2015.)

REZIME

HRVATSKI

- piše se latinicom (30 slova)
- latinica ima tri dvoslova (*lj, nj i dž*) i 27 jednoslova

SRPSKI

- piše se (primarno) ćirilicom (30 slova), ali i latinicom
- ćirilica ima 30 jednoslova, a latinica tri dvoslova (*lj, nj i dž*) i 27 jednoslova

(NE)PISANJE TOČKE

Hrvatski se i srpski pravopis razlikuju u (ne)pisanju točke u nekoliko slučajeva. U hrvatskome se jeziku točka piše iza rednih brojeva, napisanih arapskim ili rimskim brojkama.² No u srpskome se jeziku točka piše samo iza rednih brojeva napisanih arapskim brojkama jer rimske se brojke već same po sebi smatraju rednim brojevima. Iza rimskih se brojki, u srpskome jeziku, piše točka samo ako je riječ o naslovima poglavlja ili o raščlanjivanju nekog teksta.³

HRVATSKI

- Hrvoje je rođen **21. VI. 1988.**

SRPSKI

- Olivera je rođena **30. IX 1994.**

- **I. UVOD**
II. RAZRADA
III. ZAKLJUČAK

- **I. Psiholingvistika**
 - 1. Psihologija govora*
 - a. Razvoj govora kod dece*
 - b. Bilingvizam...*
 - II. Sociolingvistika...**

Ako se redni brojevi pisani arapskim brojkama u srpskome jeziku nalaze ispred nekog znaka interpunkcije – točka se ne piše.⁴ U hrvatskome pak se jeziku točka piše ispred drugih pravopisnih znakova (osim kada joj slijedi još jedna točka, npr. na kraju rečenice).⁵

² Jozić i dr. (2013: 86)

³ Pešikan, Jerković i Pižurica (2011: 99–100.)

⁴ *id.* 100

⁵ Jozić i dr. (2013: 86)

HRVATSKI

- Tin Ujević (1891. – 1955.) jedan je od najpoznatijih hrvatskih pjesnika.
- II. Međunarodna studentska konferencija *Jučer, danas, sutra – slavistika* održat će se 21. – 23. listopada 2015. godine.
- Sretna 2016.!

SRPSKI

- Laza Kostić (1841–1910) je autor pesme *Santa Maria della Salute*.
- Bilateralni susret Hrvatska–Slovenija je održan 15–17. oktobra 2014. godine.
- Srećna 2016!

Hrvatski se i srpski pravopis razlikuju i u pisanju točke iza kratica koje se sastoje od prvoga i posljednjega slova riječi – u srpskome se kratice poput dr. i mr. pišu bez točke,⁶ dok se u hrvatskome pišu s točkom:⁷

HRVATSKI

- **Doc. dr. sc.** Mario Bara predaje Uvod u sociologiju politike.
- **Mr.** Dragana Siljanović danas ima izlaganje na konferenciji.

SRPSKI

- **Doc. dr sc.** Mario Bara predaje Uvod u sociologiju politike.
- **Mr** Dragana Siljanović danas ima izlaganje na konferenciji.

⁶ Pešikan, Jerković i Pižurica (2011: 145)

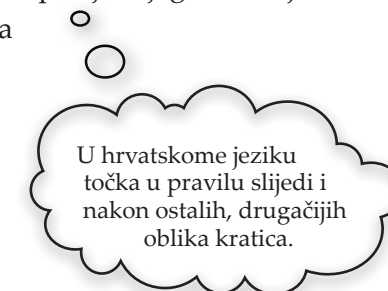
⁷ Jozić i dr. (2013: 76, 86)

REZIME

Točka se piše:

HRVATSKI

- iza rednih brojeva napisanih arapskim i rimskim brojkama
- iza kratica koje se sastoje od prvoga i posljednjega slova riječi
- ispred drugih pravopisnih znakova

SRPSKI

- iza rednih brojeva napisanih arapskim brojkama
- iza rednih brojeva napisanih rimskim brojkama samo ako je riječ o naslovima poglavlja te prilikom raščlanjivanja teksta

Točka se **NE** piše:

HRVATSKI

- kada joj slijedi još jedna točka

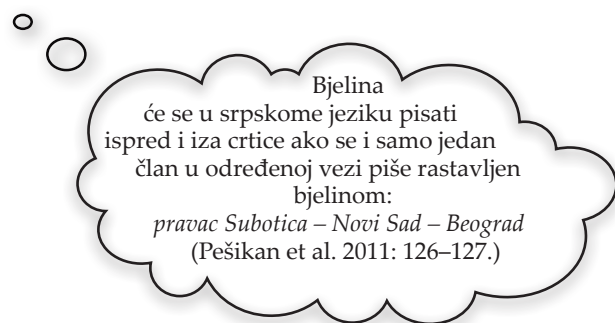
SRPSKI

- iza rednih brojeva napisanih rimskim brojkama
- iza rednih brojeva napisanih arapskim brojkama koji se nalaze ispred nekog znaka interpunkcije
- iza kratica koje se sastoje od prvoga i posljednjega slova riječi

(NE)PISANJE BJELINE

Pravopisna se pravila hrvatskoga i srpskoga standardnog jezika razlikuju i pri pisanju bjeline. U obama jezicima bjelina dolazi između broja i znaka za mjernu jedinicu. No u hrvatskome se jeziku bjelina piše između broja i znaka za postotak, a u srpskome se ne piše.⁸

U hrvatskome se jeziku bjelina piše prije i nakon crtice pri izražavanju odnosa sučeljavanja, izražavanju raspona ili u značenju 'od – do'.⁹ U tim se situacijama bjelina neće pisati u srpskome jeziku.¹⁰

HRVATSKI

- 95 %, 75,8 %
- utakmica Zvezda – Partizan
- 1985. – 2000.
- let Zagreb – Istanbul

SRPSKI

- 95%, 75,8%
- utakmica Zvezda–Partizan
- 1985–2000
- let Zagreb–Istanbul

⁸ Hrvatski: Jozić i dr. (2013: 84); srpski: Pešikan, Jerković i Pižurica (2011: 143)

⁹ Jozić i dr. (2013: 83, 107). Važno je naglasiti da interpunkcijski znak „–” hrvatski pravopis naziva *crticom*, a srpski *crtom*. *Spojnicica*, odnosno interpunkcijski znak „-”, u srpskome se pravopisu naziva *crticom*. (op. a.)

¹⁰ Pešikan, Jerković i Pižurica (2011: 91, 126)

REZIME

HRVATSKI

- bjelina dolazi između broja i znaka za postotak te broja i znaka za mjernu jedinicu
- bjelina dolazi prije i nakon crtice pri izražavanju odnosa sučeljavanja, izražavanju raspona ili u značenju 'od – do'

SRPSKI

- bjelina NE dolazi između broja i znaka za postotak
- bjelina NE dolazi prije i nakon crtice pri izražavanju odnosa sučeljavanja, izražavanju raspona ili u značenju 'od – do'

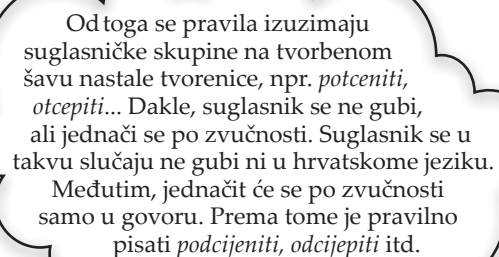
(NE)ISPADANJE SUGLASNIKA

Prema *Hrvatskome pravopisu* u imenica muškoga roda koje završavaju na *-dak, -tak, -dac, -tac* glasovi se *d* i *t* ne gube:¹¹

- predak – predci
- zadatak – zadatci
- domorodac – domorođci
- hitac – hitci

U srpskome se jeziku ti suglasnici gube kada se nađu ispred suglasnika *c*.¹²

- predak – prec
- zadatak – zadaci
- domorodac – domoroci
- hitac – hici

Od toga se pravila izuzimaju suglasničke skupine na tvorbenom šavu nastale tvorenice, npr. *potceniti, otcepiti*... Dakle, suglasnik se ne gubi, ali jednači se po zvučnosti. Suglasnik se u takvu slučaju ne gubi ni u hrvatskome jeziku. Međutim, jednačit će se po zvučnosti samo u govoru. Prema tome je pravilno pisati *podcijeniti, odcijepiti* itd.

REZIME

HRVATSKI

- *t* i *d* ne gube se ispred *c*

SRPSKI

- *t* i *d* gube se ispred *c*

¹¹ Jozić i dr. (2013: 16)

¹² Pešikan, Jerković i Pižurica (2011: 41)

PISANJE STRANIH IMENA I RIJEČI

„PIŠI KAO ŠTO GOVORIŠ,
ČITAJ KAO ŠTO JE NAPISANO.”

Adelungov princip upotrijebljen pri reformi srpskoga jezika

„Način pisanja stranih imena ovisi o pismu kojim je ime izvorno napisano, vremenu preuzimanja imena, stupnju poznatosti i udomaćenosti u hrvatskome jeziku te jeziku posredniku. Stoga je nemoguće dati jasna i jednoznačna pravila koja se mogu primijeniti na sve slučajeve.”¹³ U hrvatskome se jeziku u pravilu zadržava izvorni oblik pisanja imena iz stranih jezika koji se služe latinicom ako koji drugi način nije već udomaćen ili postoje drugi razlozi koji to ne dopuštaju.¹⁴

Dva su načina pisanja imena iz stranih jezika u srpskome jeziku – prilagođeno, koje se primjenjuje u ćirilici i latinici, i izvorno, koje se primjenjuje samo u latinici.¹⁵ U izuzetnim se situacijama, kada su razlozi za to opravdani, u ćirilichnome tekstu može primijeniti i izvorno pisanje stranih imena na latinici.¹⁶ Klajn u *Srpskome jezičkom priručniku* tvrdi da su fonetsko i izvorno pisanje stranih imena ravnopravni u srpskome pravopisu. Kaže da je fonetsko pisanje uobičajenije, ali da znatnu prednost u tekstovima znanstvenoga i informatičkoga karaktera ima izvorno pisanje.¹⁷

Pri prilagođenome pisanju imena iz stranih jezika u srpskome vrlo je bitan izgovor imena u izvornome jeziku kako bi se ono što vjernije glasovno zabilježilo.¹⁸ Budući da ponekad nije svaki glas moguće adekvatno zamijeniti zbog različitoga glasovnog inventara kojim srpski jezik raspolaže, pribjegava se i raznim drugim postupcima. Prema tome će se izbjegavati unošenje teških i neprirodnih glasovnih skupova, a s druge strane težit će se jednostavnosti i dosljednosti te što manjem udaljavanju od izvornoga izgovora.¹⁹

¹³ Jozić i dr. (2013: 70)

¹⁴ *id.* 67

¹⁵ Pešikan, Jerković i Pižurica (2011: 171)

¹⁶ *id.* 172

¹⁷ Ivić i dr. (2011: 115)

¹⁸ Pešikan, Jerković i Pižurica (2011: 173–174.)

¹⁹ *id.* 174

- Шекспир → Шекспиров
- Šekspir → Šekspirov; Shakespeare → Shakespeare-ov

U standardnome hrvatskom jeziku tvorenice od stranih imena osim posvojnih pridjeva u pravilu se pišu fonetizirano (*čegevarist, fulbrajtoška, darvinizam, tačerizam*). Kada je riječ o odnosnome pridjevu, moguće je zadržavanje i izvornoga zapisa imena ako nije jasno od kojega je imena izveden.²⁰

- Kierkegaard, Søren → kjerkegorski, kierkegaardski
- Bridgetown → bridžtaunski, bridgetownski

Prema *Hrvatskome pravopisu* svaka strana riječ koja odudara od glasovnoga sastava hrvatskoga jezika piše se kosim slovima. Posuđenice, odnosno strane riječi koje ne odudaraju od glasovnoga sastava, ne pišu se ukošeno.²¹

- strane riječi: *buffet, pizza, wellness...*
- posuđenice: bit, internet, printer...

HRVATSKI

- Miguel de Cervantes Saavedra napisao je djelo „Don Quijote”.
- Oprema za *catering* bila je vrlo skupa.
- Informatičari su uspješno uklonili problem sa serverom.

SRPSKI

- Migel de Servantes Savedra je napisao delo „Don Kihot”.
- Oprema za *ketering* je bila veoma skupa.
- Informatičari su uspešno uklonili problem sa serverom.

²⁰ Jozić i dr. (2013: 68–69.)

²¹ *id.* 67

REZIME

HRVATSKI

- izvorno pisanje stranih imena i posvojnih pridjeva od stranih imena često se zadržava, ali njihove se tvorenice mogu pisati i fonetizirano
- strane se riječi uvijek pišu ukošeno

SRPSKI

- pisanje stranih imena na ćirilici prilagođava se srpskome jeziku i pismu, a pri pisanju stranih imena na latinici moguće je pribjeći i izvornomu pisanju imena
- u srpskome jeziku nije nužno pisati strane riječi ukošeno

GRAMATIKA

SKLONIDBA POSVOJNIH ZAMJENICA I PRIDJEVA

Posvojne se zamjenice 3. lica u hrvatskome standardnom jeziku sklanjaju isključivo po imeničnoj sklonidbi.²² U srpskome je jeziku situacija drugačija s obzirom na to da se ove zamjenice sklanjaju po pridjevnoj sklonidbi.²³ Sklanjanje ovih zamjenica po pridjevnoj sklonidbi u hrvatskome pripada razgovornomu funkcionalnom stilu.²⁴

Važno je istaknuti i to da posvojna zamjenica za ženski rod u srpskome jeziku glasi *njen*,²⁵ a u hrvatskome se jeziku izbjegava i preferira se zamjenica *njezin*.

HRVATSKI

JEDNINSKI OBLICI POSVOJNIH ZAMJENICA m. r.			
N	njegov	njezin	njihov
G	njegova	njezina	njihova
D	njegovu	njezinu	njihovu
A	njegov (nž.) / njegova (ž.)	njezin (nž.) / njezina (ž.)	njihov (nž.) / njihova (ž.)
V	/	/	/
L	njegovu	njezinu	njihovu
I	njegovim	njezinim	njihovim

SRPSKI²⁶

JEDNINSKI OBLICI POSVOJNIH ZAMJENICA m. r.			
N	njegov	njen	njihov
G	njegovog(a)	njenog(a)	njihovog(a)
D	njegovom(e)	njenom(e)	njihovom(e)

²² Sklonidba zamjenica *njegov*, *njezin* i *njihov*, <http://savjetnik.ihjj.hr/savjet.php?id=31> (pristupljeno 15. rujna 2015.)

²³ Stanojčić (2010: 151)

²⁴ Sklonidba posvojnih pridjeva, <http://savjetnik.ihjj.hr/savjet.php?id=30> (pristupljeno 15. rujna 2015.)

²⁵ Stanojčić i Popović (2008: 99)

²⁶ Treba imati na umu da je u srpskome jeziku raspored padeža drugačiji. Nakon vokativa slijedi instrumental, a potom i lokativ, dok je u hrvatskome obrnuto. U Priručniku će se i za srpske primjere upotrebljavati uobičajeni raspored padeža iz hrvatskih gramatika kako ne bi došlo do zabune. (op. a.)

A	njegov (nž.) / njegovog(a) (ž.)	njen (nž.) / njenog(a) (ž.)	njihov (nž.) / njihovog(a) (ž.)
V	/	/	/
L	njegovom(e)	njenom(e)	njihovom(e)
I	njegovim	njenim	njihovim

U standardnome hrvatskom jeziku po imeničnoj se sklonidbi sklanjaju i posvojni pridjevi koji završavaju na *-ov*, *-ev* i *-in*. U srpskome jeziku sklanjaju se i po pridjevnoj i po imeničnoj.²⁷

HRVATSKI

	m. r. jd.	m. r. jd.
N	djedov	Markov
G	djedova	Markova
D	djedovu	Markovu
A	djedov (nž.) / djedova (ž.)	Markov (nž.) / Markova (ž.)
V	djedov	Markov
L	djedovu	Markovu
I	djedovim	Markovim

Drugi oblik sklonidbe u GDAL rjeđe se upotrebljava u srpskome jeziku.

SRPSKI

	m. r. jd.	m. r. jd.
N	dedin	Markov
G	dedinog/dedina	Markovog/Markova
D	dedinom/dedinu	Markovom/Markovu
A	dedin (nž.) / dedinog, dedina (ž.)	Markov (nž.) / Markovog, Markova (ž.)
V	dedin	Markov
L	dedinom/dedinu	Markovom/Markovu
I	dedinim	Markovim

²⁷ Stanojčić i Popović (2008: 94)

REZIME

HRVATSKI

- posvojne zamjenice 3. lica i posvojni pridjevi koji završavaju na *-ov*, *-ev* i *-in* sklanjaju se po imeničnoj sklonidbi

SRPSKI

- posvojne se zamjenice 3. lica sklanjaju po pridjevnoj sklonidbi, a posvojni pridjevi koji završavaju na *-ov*, *-ev* i *-in* sklanjaju se i po pridjevnoj i po imeničnoj sklonidbi

POVRATNA ZAMJENICA SEBE, SE

Dativni oblik povratne zamjenice *sebe, se* u jednini ima dugi i kratki oblik u hrvatskome jeziku – *sebi, si*.²⁸ U srpskome standardnom jeziku u tome se padežu pojavljuje samo dugi oblik *sebi*, bez obzira na to radi li se o jedninske ili množinske obliku.²⁹

HRVATSKI

	JEDNINA
N	/
G	sebe, se
D	sebi, si
A	sebe, se
V	/
L	sebi
I	sobom

SRPSKI

	JEDNINA
N	/
G	sebe, se
D	sebi
A	sebe, se
V	/
L	sebi
I	sobom

REZIME

HRVATSKI

- D jd. povratne zamjenice *sebe, se* glasi *sebi, si*

SRPSKI

- D jd. povratne zamjenice *sebe, se* glasi *sebi*

²⁸ Barić i dr. (1997: 208)

²⁹ Stanojčić i Popović (2008: 99)

SKLONIDBA BROJEVA

Glavni se brojevi *jedan, dva, tri* i *četiri* sklanjaju i u hrvatskome i u srpskome jeziku, a ostali se glavni brojevi ne sklanjaju, odnosno imaju isti oblik.

Razlikuju se sklonidbe broja *jedan* u muškome i srednjemu rodu u srpskome i hrvatskome standardnom jeziku.

HRVATSKI

Broj jedan³⁰

JEDNINA		
	m. r.	s. r.
N	jedan	jedno
G	jednog(a)	jednog(a)
D	jednom(u/e)	jednom(u/e)
A	jedan (nž.) / jednog(a) (ž.)	jedno
V	jedan	jedno
L	jednom(u/e)	jednom(u/e)
I	jednim	jednim

SRPSKI

Broj jedan³¹

JEDNINA		
	m. r.	s. r.
N	jedan	jedno
G	jednog(a)	jednog(a)
D	jednom(e)	jednom(e)
A	jedan (nž.) / jednog(a) (ž.)	jedno
V	jedan	jedno
L	jednom(e)	jednom(e)
I	jednim	jednim

³⁰ Barić i dr. (1997: 215–216.)

³¹ Stanojčić i Popović (2008: 104)

Broj *dva* u ženskome se rodu različito sklanja u hrvatskome i srpskome jeziku.

HRVATSKI

Broj dva³²

	ž. r.
N	dvije
G	dviju
D	dvjema
A	dvije
V	dvije
L	dvjema
I	dvjema

Po istoj se sklonidbi u hrvatskome jeziku sklanja i broj *oba, obje*.

SRPSKI

Broj dva³³

	ž. r.
N	dve
G	dveju
D	dvema
A	dve
V	dve
L	dvema
I	dvema

Po istoj se sklonidbi u srpskome jeziku sklanja i broj *oba, obe*.

Sklonidba broja *tri* ista je u obama jezicima, dok se sklonidba broja *četiri* ipak razlikuje.

Oba broja (*tri* i *četiri*) imaju jednake oblike za sva tri roda i u hrvatskome i u srpskome jeziku.

³² Barić i dr. (1997: 216)
³³ Stanojčić i Popović (2008: 104)

HRVATSKI

Broj četiri³⁴

	m., s., ž. r.
N	četiri
G	četiriju
D	četirima
A	četiri
V	četiri
L	četirima
I	četirima

SRPSKI

Broj četiri³⁵

	m., s., ž. r.
N	četiri
G	četiriju
D	četirma
A	četiri
V	četiri
L	četirma
I	četirma

Klajn (2011: 131) u sklonidbu uvrštava oblik *četirima* za DLI.

REZIME

Broj *dva* u ženskome rodu u hrvatskome jeziku ima potpuno drugačiju sklonidbu od broja *dva* u ženskome rodu u srpskome. Sklonidba broja *tri* ista je u obama jezicima. Brojevi *tri* i *četiri* imaju iste oblike za sva tri roda u hrvatskome i srpskome jeziku, tj. jedna sklonidba vrijedi za muški, ženski i srednji rod.

HRVATSKI

- broj *jedan* u hrvatskome u DL jd. m. i s. r. glasi *jednom, jednomu* ili *jednome*

³⁴ Barić i dr. (1997: 216)
³⁵ Stanojčić i Popović (2008: 105)

- broj *četiri* u hrvatskome u DLI glasi *četirima*

SRPSKI

- broj *jedan* u srpskome u DL jd. m. i s. r. glasi *jednom* ili *jednome*
- broj *četiri* u srpskome u DLI glasi *četirma*

Zbirni se brojevi također sklanjaju u obama jezicima te postoje određene razlike u sklonidbama. U obama se jezicima tvore sufiksima *-oje*, *-ero* i *-oro*. U standardnome se hrvatskome tvore sufiksima *-oje* i *-ero*, a u srpskome *-oje* i *-oro*.

HRVATSKI

- dvoje, troje
- četvero, petero, šestoro
- *četvoro, *petoro, *šestoro

SRPSKI

- dvoje, troje
- četvoro, petoro, šestoro
- *četvero, *petero, *šestoro

REZIME

HRVATSKI

- zbirni se brojevi tvore sufiksima *-oje*, *-ero* i *-oro*, od kojih posljednji ne pripada hrvatskome standardnom jeziku

SRPSKI

- zbirni se brojevi tvore sufiksima *-oje* i *-oro* (sufiks *-ero* postoji samo u književnome jeziku³⁶)

³⁶ Stanojčić i Popović (2008: 105)

INFINITIV ILI DA S PREZENTOM

Budući da je ustrojstvo prezenta s veznikom *da* i infinitiv pojava u obama standardnim jezicima, pogrešno je shvaćanje jedne ili druge konstrukcije kao isključivo hrvatske ili pak srpske. Present s veznikom *da*, takozvano *da(da)kanje*, općenito se smatra jezičnom odlikom srpskoga, a infinitiv hrvatskoga jezika. Međutim, u srpskome su jeziku podjednako pravilne obje konstrukcije.³⁷ Prednost se može dati jednoj od njih kada se u rečenici niže zaredom više infinitiva ili prezenta s veznikom *da* (odnosno u tome se slučaju daje prednost onoj drugoj konstrukciji) kako ne bi došlo do ovakvih rečenica:³⁸

- Mislim da ću moći doći napraviti nekoliko fotografija na venčanju.
- Odlučio je da će da im kaže da će da nastavi da radi u rudniku.

Iako i u hrvatskome standardnom jeziku postoje situacije kada je zamjena jedne konstrukcije drugom moguća, prednost se uvijek daje infinitivnomu obliku.

- *Htio sam da ti pišem. → Htio sam ti pisati.
- *Odlučio je da pogleda film. → Odlučio je pogledati film.
- *Možete da kupite ovu knjigu. → Možete kupiti ovu knjigu.

Sljedeći primjeri prikazuju neke od situacija u kojima u hrvatskome jeziku zamjena nije moguća ili pak se na njoj ne ustraje:

- Pravio se da spava.
- Znam da učim dovoljno.
- Činilo se da ima manje nego ostali.
- Prilegne da se odmori.

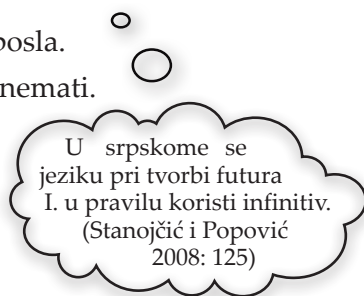
S druge strane, iako su obje konstrukcije u srpskome jeziku istovjetne, u određenim će se kontekstima upotrijebiti infinitivni oblik – jer je uobičajenije ili to tako nalažu normativna pravila:³⁹

³⁷ Ivić i dr. (2011: 147)

³⁸ Klajn (2011: 147) tvrdi da „izvesnu prednost – u onim slučajevima gde postoji dilema – ipak treba dati infinitivu, koji je više u duhu slovenske sintakse i koji omogućava kraće izražavanje.”

³⁹ Ivić i dr. (2011: 147–148.)

- Teško je zaspati uz buku.
- Lako je pametovati nakon obavljenog posla.
- Bolje je nemati pa imati, nego imati pa nemati.

HRVATSKI

- *Htjela bih da te vidim. → Htjela bih te vidjeti.
- Rekao mi je da pričekam. → *Rekao mi je pričekati.

SRPSKI

- Hajde da zapevamo.⁴⁰ → *Hajde zapevati.
- *Razumeti znači da oprostiti. → Razumeti znači oprostiti.⁴¹

REZIME

HRVATSKI

- ustrojstvo prezenta s veznikom *da* zamjenjuje se infinitivnim oblikom kada je zamjena moguća
- postoje konstrukcije veznika *da* i prezenta koje nisu zamjenjive infinitivom

SRPSKI

- ustrojstvo prezenta s veznikom *da* istovjetno je infinitivnomu obliku i oba su pravilna u srpskome jeziku
- postoje konstrukcije s infinitivom koje nisu zamjenjive veznikom *da* uz prezent

⁴⁰ O odnosu između da-konstrukcije i infinitiva u srpskom jeziku, <http://www.rastko.rs/filologija/odbor/odluka024.html> (pristupljeno 26. srpnja 2015.)

⁴¹ *ibid.*

GLAGOL TREBATI

U srpskome standardnom jeziku glagol *trebati* u pravilu je bezlični glagol. U određenim kontekstima može biti lični, kao što je on u hrvatskome, no preporučuje se bezlična konstrukcija gdje je god ona moguća.⁴² Kada je glagol nepunoznačan, tj. kada znači 'potrebno je', tretira se kao bezlični glagol, dakle upotrebljava se samo u 3. licu jednine. Često se bezlična konstrukcija opisuje kao ona u kojoj se uz *trebati* pojavljuje još jedan glagol ili više njih.

- *Svi trebaju pisati. → Svi treba da pišu.
- *Trebam poslati pismo. → Treba da pošaljem pismo.

Kada je punoznačan, njegovo je značenje 'biti potreban'. Uz takav oblik glagola najčešće se upotrebljava i dativni oblik lične zamjenice.

Normativna pravila ne zabranjuju upotrebu glagola *trebati* kao prijelaznog, ali preporučuju preobliku takvih konstrukcija.

- Trebaš mi. Trebao si mi. Trebaćeš mi.
- (rij.) Trebala sam kišobran. → Trebao mi je kišobran.

Iako u hrvatskome standardnom jeziku glagol *trebati* nije isključivo bezličan, on se može javiti i u bezličnoj upotrebi. Naprimjer:

- Trebalo je to popraviti.

HRVATSKI

- Trebam uzeti sat.
- Trebaju nam dokumenti.

SRPSKI

- *Trebam uzeti sat. *Trebam da uzmem sat. → Treba da uzmem sat.
- Trebaju nam dokumenti.

⁴² Ivić i dr. (2011: 149)

REZIME

HRVATSKI

- glagol *trebati* može biti lični i bezlični glagol

SRPSKI

- glagol *trebati* u pravilu je bezlični glagol te se upotrebljava kao takav gdje god to kontekst dopušta

ENKLITIKE

Enklitike u hrvatskome jeziku stoje iza (prve) naglašene riječi te teže zauzimanju položaja na početku rečenice (iako ne mogu stajati na njezinu početku) i grupiranju. Ne mogu stajati iza niječne čestice i veznika *i* i *a*, ali mogu stajati iza veznika *pa* (*te*).⁴³

U srpskome jeziku enklitike također ne mogu stajati na početku rečenice, kao ni iza prijedloga, izrazite pauze, znaka interpunkcije te ne mogu biti odvojene od glagola ako se nalaze iza njega, ali kao i u hrvatskome jeziku – teže grupiranju.⁴⁴

Kao važnu razliku bitno je ponajprije istaknuti činjenicu da se u hrvatskome jeziku enklitika nikada ne spaja s naglašenom riječi iza koje dolazi. U srpskome se standardnom jeziku to pojavljuje pri tvorbi futura I.:⁴⁵

- Pozvaću te.

S druge strane, *Hrvatski pravopis* onedavno propisuje spajanje proklitike i naglašene riječi kada je riječ o, primjerice, prilozima te je time izbjegnuta dosadašnja pojava dvojnih oblika. U srpskome su standardnome jeziku takvi dvojni oblici još uvijek prisutni.

Nadalje, enklitika se u hrvatskome jeziku pojavljuje između pridjevskoga atributa i imenice ili između dvaju pridjevskih atributa, imenice ili imeničke zamjenice i prijedložnog ili padežnog izraza uvrštenog kao atributa uz tu imenicu, apozicije ili atributa i imenice koja im je otvorila mjesto.⁴⁶ No pojava enklitike između imena i prezimena smatra se izrazito stilski obilježeno.⁴⁷ Prema tome će primjeri poput sljedećeg biti potvrđeni u srpskome jeziku, ali ne i u hrvatskome:

- Danas (,) Jelenina sestra *se* udaje za Marka

Može se dakle zaključiti da je raspored enklitika strože određen nego u srpskome jeziku, no pravila o rasporedu više enklitika zaredom

⁴³ Barić i dr. (1997: 595)

⁴⁴ Stanojčić i Popović (2008: 374)

⁴⁵ *id.* 125

⁴⁶ Barić i dr. (1997: 597)

⁴⁷ *id.* 598

u obama su jezicima jasno određena i ne dopuštaju slobodu.

U hrvatskome jeziku čestica *li*, odnosno „vezničko-upitna zanaglasnica”, stoji ispred glagolskih enklitika, a potom iza njih dolaze zamjeničke.⁴⁸ Isto pravilo vrijedi i u srpskome jeziku. Međutim, takve će konstrukcije biti potvrđene u standardnome srpskom jeziku, a u hrvatskome će pripadati isključivo razgovornome stilu.

- *Da li* je Ivan došao?⁴⁹

U obama se jezicima pojavljuju konstrukcije složene od glagola i čestice *li*, i to uvijek na početku upitne rečenice, poput:

- Je *li* Ivan došao?
- Dolazi *li* Ivan?⁵⁰

HRVATSKI

- Nazvat ću te.
- *Danas Jelenina sestra *se* udaje za Marka. (pravilno: Danas *se* Jelenina sestra udaje za Marka.)
- **Da li* je Ivan došao? (pravilno: Je *li* Ivan došao?)

SRPSKI

- Pozvaću te.
- Danas (,) Jelenina sestra *se* udaje za Marka.
- *Da li* je Ivan došao? (podjednako pravilno uz: Je *li* Ivan došao?)

⁴⁸ Barić i dr. (1997: 596)

⁴⁹ Stanojčić i Popović (2008: 375)

⁵⁰ *ibid.*

REZIME

HRVATSKI

- enklitika se nikada ne spaja s glagolom
- enklitika ne stoji, naprimjer, iza atributa i imenice uz koju se atribut nalazi
- upitni izraz *da li* ne pripada standardnomu hrvatskom jeziku

SRPSKI

- enklitika se spaja s glagolom u futuru I. ako je njegov dočetak *-ti*
- enklitika može stajati i iza atributa i imenice uz koju se atribut nalazi
- u standardnome jeziku pojavljuje se i upitni izraz *da li*

PRIJEDLOG S/SA

U hrvatskome se jeziku prijedlog *sa* piše samo ispred riječi koje počinju suglasnicima *s, z, š, ž*, suglasničkim skupinama *ks* i *ps* te ispred zamjenice *mnom*. U svim se ostalim slučajevima piše prijedlog *s*.⁵¹ Budući da pravila u srpskome jeziku nisu tako stroga, pisanje je prijedloga *s/sa* slobodnije. Prijedlog *sa* piše se ispred riječi koje počinju suglasnicima *s, z, š, ž*,⁵² kao i u hrvatskome, a u svim je ostalim slučajevima dozvoljena sloboda izbora. Međutim, *Srpski jezički priručnik* (2011: 137) ističe da „ispred suglasnika koji ne zadaju teškoće u izgovoru prednost svakako treba dati obliku **s**: *s novcem, s tobom, s radnicima, s mojim prijateljem, s dugačkom kosom.*”

REZIME

HRVATSKI

- **sa**: ispred riječi koje počinju suglasnicima *s, z, š, ž*, suglasničkim skupinama *ks* i *ps* te ispred zamjenice *mnom*
- **s**: u svim ostalim slučajevima

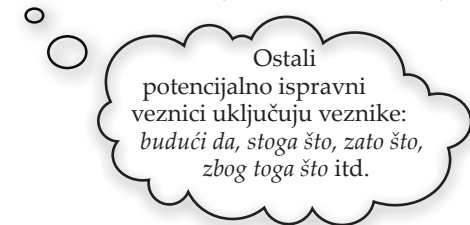
SRPSKI

- **sa**: obavezno ispred riječi koje počinju suglasnicima *s, z, š, ž*, a u svim ostalim slučajevima dozvoljeno
- **s**: sloboda izbora

⁵¹ Barić i dr. (1997: 280)
⁵² Stanojčić i Popović (2008: 132)

VEZNIK POŠTO

Veznik *pošto* u hrvatskome je jeziku isključivo vremenski veznik,⁵³ a u srpskome je jeziku vremenski i uzročni.⁵⁴ Često se u hrvatskome jeziku može vidjeti pogrešna upotreba veznika *pošto* u uzročnim rečenicama. Takve konstrukcije valja ispraviti, odnosno zamijeniti veznik *pošto* kojim drugim prikladnim uzročnim veznikom (najčešće veznikom *jer*).

HRVATSKI

- Pošto sam kupio sve sastojke, ispekao sam kolač za goste.
- *Pošto sam radila, nisam ti odgovorila na *e-mail*. → Budući da sam radila, nisam ti odgovorila na *e-mail*. / Nisam ti odgovorila na *e-mail* jer sam radila.

SRPSKI

- Pošto sam napisao domaći zadatak, otišao sam da se igram.
- Pošto je Jelena bila bezobrazna prema meni, nisam je pozvao na rođendan.

REZIME

HRVATSKI

- *pošto* je isključivo vremenski veznik

SRPSKI

- *pošto* je vremenski i uzročni veznik

⁵³ Barić i dr. (1997: 281)
⁵⁴ Stanojčić i Popović (2008: 322, 325)

**ČESTA ISPREPLITANJA U
HRVATSKOME I SRPSKOME
JEZIKU**

Što? – Što? Šta?

gledatelj – gledalac
slušatelj – slušalac
čitatelj – čitalac

obožavatelj – obožavalac, obožavatelj
pošiljatelj – pošiljalac, pošiljatelj

Imenice koje označuju vršitelja radnje tvore se, između ostalih, sufiksima *-telj* i *-lac*. Normativna pravila hrvatskoga standardnog jezika prednost daju imenicama tvorenim sufiksom *-telj* ako su tvorbom moguće obje inačice (*buditelj*, *budilac*). Postoje, međutim, i neke imenice koje su tvorene samo sufiksom *-lac* (*ronilac*), a taj se sufiks upotrebljava i za označavanje čega neživog.

(autor>) autorica – autorka
(slikar>) slikarica – slikarka

(doktor>) doktorica – doktorka,
doktorica
(profesor>) profesorica – profesorica,
profesorica

U hrvatskome standardnom jeziku najplodniji sufiks za tvorenje imenice koja referira na žensku osobu (od imenice koja se odnosi na mušku osobu) jest sufiks *-ica*. U srpskome će standardnom jeziku takve imenice češće biti tvorene sufiksom *-ka*. Ovaj se sufiks, međutim, koristi i u hrvatskome standardnom jeziku, naprimjer: (*forenzičar*>) *forenzičarka*.

arhitekt – arhitekt(a)
biciklist – biciklist(a)
ekonomist – ekonomist(a)
taksist – taksist(a)

akcent – akcen(a)t
dokument – dokumen(a)t
element – elemen(a)t
talent – talen(a)t

U srpskome su jeziku česte dublete (*internist/internista*; *eksperiment/eksperimenat*), a u hrvatskome je pravilan samo jedan od ovih oblika (*internist*; *eksperiment*).

Pazi – rod i sklonidba!

N okulist – okulista
G okulista – okuliste
D okulistu – okulisti
A okulista – okulistu
V okuliste – okulisto
L okulistu – okulisti
I okulistom – okulistom

Pazi – rod i sklonidba!

ž. r. – m. r.
kvaliteta – kvalitet
majoneza – majonez (rjeđe majoneza)
osnova – osnov (uz osnova)

m. r. – ž. r.
planet – planeta
posjet – poseta

s. r. – m. r.
računalo – računar

sol – so
stol – sto
vol – vo

Pazi!
imenica m. r.: gol – gol
pridjev: gol – go

večer (ž. r.!) – večer (s. r.!) – večer

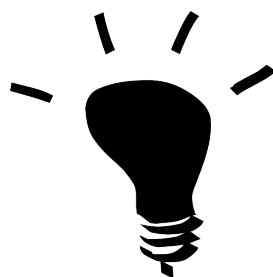
jučer – juče
također – takođe

prihvaćati – prihvatati
plaća – plata
shvaćati – shvatati

sretan – srećan

opći – opšti
svećenik – sveštenik

aluminij – aluminij**um** i aluminij
ekvinocij – ekvinocij**um** i ekvinocij
kolokvij – kolokvij**um** i kolokvij
medij – medij**um**

kaos – haos
kemija – hemija
kirurgija – hirurgija
kronika – hronika

buha – buva
duhan – duvan
kuhati – kuvati
muha – muva
uho – uvo, uho

cirkulirati – cirkulisati
definirati – definisati
funkcionirati – funkcionisati
legitimirati – legitimisati

educirati – edukovati
organizirati – organizovati
zapakirati – zapakovati

Pazi!
analizirati – analizirati
komunicirati – komunicirati

boksati – boksovati
štrajkati – štrajkovati

3. l. jd. naglašenoga prezenta
glagola biti

jest – jeste

...i, naravno, refleks jata!

dijete – dete
mlijeko – mleko
svijet – svet

nedjelja – nedelja
sjever – sever
svjetlo – svetlo

grijati – grejati

provoditi – sprovoditi
usporediti – uporediti
promatrati – posmatrati
suradivati – saradivati
obraniti – odbraniti
prebaciti – prebaciti

KONZULTIRANA LITERATURA I IZVORI ZA PRIMJERE

Barić, Eugenija i dr. 1997. *Hrvatska gramatika*. Školska knjiga. Zagreb.

Ivić, Pavle i dr. 2011. *Srpski jezički priručnik*. Beogradska knjiga – Službeni glasnik. Beograd.

Jozić, Željko i dr. 2013. *Hrvatski pravopis*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

Pešikan, Mitar; Jerković, Jovan; Pižurica, Mato. 2011. *Pravopis srpskoga jezika*. Matica srpska. Novi Sad.

Stanojčić, Živojin. 2010. *Gramatika srpskog književnog jezika*. Kreativni centar. Beograd.

Stanojčić, Živojin; Popović, Ljubomir. 2008. *Gramatika srpskog jezika za gimnazije i srednje škole*. Zavod za udžbenike. Beograd.

O odnosu između da-konstrukcije i infinitiva u srpskom jeziku:
<http://www.rastko.rs/filologija/odbor/odluka024.html> (26.7.2015.)

Ustav Republike Srbije:

<http://www.ustavni.sud.rs/page/view/139-100028/ustav-republike-srbije> (29.8.2015.)

Zbirka jezičnih savjeta Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje:
<http://savjetnik.ihjj.hr/> (15.9.2015.)

Slike preuzete i naknadno obrađene:

47. stranica

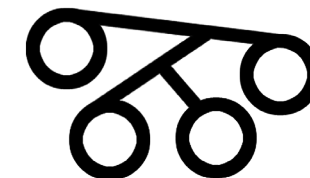
<https://puserscontentstorage.blob.core.windows.net/userimages/88903dbf-e6f9-42ba-9a13-dccd6863fe42/80589d5b-3555-4de2-8cb8-244359ffdfbdimage6.png> (14.8.2015.)

48. i 49. stranica

<http://www.clker.com/cliparts/p/a/Y/3/8/5/lightbulb-white-hi.png> (14.8.2015.)

49. stranica

<http://theinboundmarketingcompany.com/Portals/62170/images/idea%20guy2.png> (14.8.2015.)

A★302

**KLUB STUDENATA
JUŽNE SLAVISTIKE
FILOZOFSKOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU**

ISBN 978-953-58388-5-2

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 000919173.